

כתר שם טוב

גליון שבועי בענין דרכי השגה ודביקות, יהודים ועליות, בדרך הכע"ש הקדוש

שע"י חכמי ורבני ישיבת "כתר שם טוב" בראשות מו"ר שלי"ט א | ירושלים < בית שמש > מודיעין עילית < ביתר | גליון יט | פרשת בחוקותי תשפ"ד

אמונת "אין עוד מלבדו"

בכל תנועה נמצא הבורא יתברך שמו, שאי אפשר לעשות שום תנועה ולדבר שום דיבור בלי כח הבורא יתברך שמו וזהו (ישעיה ו, ג) מלא כל הארץ כבודו.

עדיין נמצאים בתוך "שבעת ימי אורה" של הילולת התנא האלוקי, חוגגים עדיין את הישבע ברכות של השמחה הגדולה, וכפי הלשון השגור בשפת האידיש 'שבת נאך ל"ג בעומר' שיש בו משמעות כפולה, גם שבת **לאחר** ל"ג בעומר, וגם שבת **שעדיין** מאיר בו אור ההילולא קדישא, ואפשר להעמיק במהות האור שגילה לנו רשב"י לעולם.

מרגיש תענוג לעמוד ליד שורשו כבן אצל אביו, אך הוא לא נהנה כלל אלא מתכלל בשורשו ומתבטל לגמרי ממציאותו ואפילו אינו מרגיש תענוג, ולמה עושה כן, הרי הוא מוותר על כל מציאותו ומתבטל לחלוטין ומה יש לו מכך.

ועל דרך זה שואלים אומות העולם את ישראל 'מה דודך מדוד' מדוע כלתה נפשם להתאחד בהקב"ה ולהתכלל בו עד כדי ביטול במציאות, כי מה יתרון ותועלת יש לכך לנפש.

והתשובה היא שאין לנו תשובה על כך, אלא זהו טבעו של איש ישראל הנמשך להתכלל בשורשו האלוקי, בסוד 'נר הוי"ה נשמת אדם'.

כי הרבה שמות וכינויים יש להקב"ה אך שורש כולם הוא שם העצם הנקרא שם הוי"ה הקדוש שלמעלה מכל הגדרה והשגה.

ונשמת ישראל נחצבה מעצם שם הוי"ה, על כן אינה חפצה בגילויים וכוחות של הקב"ה אלא רוצים את הקב"ה עצמו², כמו רשב"י שהעיד על עצמו ביום הסתלקותו (אד"ז האזינו רפח.): **"כל יומין דאתקטנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטנא ביה בקודשא בריך הוא ובגין כך השתא ועלי תשוקתו"**.

ומובא ב**זוה"ק** (פנחס ריח): שסיפר רבי אבא לרבי יוסי כי פעם שאל את רשב"י למה יהודי מתנענע כשאומר דברי תורה ותפילה ולא מצינו כן

'כי חלק ה' עמו', כלומר, הנשמה שבקרבינו המחיה אותנו, היא ניצוץ זעיר מתוך חיי החיים הקב"ה.

יש בקרבינו ניצוץ אלוקי ממש, **'ניצוץ בורא'**³ שהיא חלק מתוך המציאות האלוקית הכוללת, ולכן אנו נמשכים אל הקב"ה ומוכנים למסור נפשינו עבורו גם כשלא ראינו אותו מעולם, כי הנשמה שלנו רוצה לחזור אל מקור חוצבה ולהתדבק בו, **לאשתאבא בגופא דמלאכא** - להישאב בגוף המלך העליון, להתאחד באחדותו ית' ולהתכלל בחיי החיים.

זהו הדרך שגילה לנו רשב"י, הדרך של **עץ החיים**⁴, עולם של תענוג ודביקות מתוך רצון ותשוקה להתכלל בחיי החיים על ידי נקודת החיים שבקרבינו שהיא הנשמה האלוקית, וכפי שנסתלק רשב"י בתיבת **'חיים'**, כאשר חיות נשמתו נתדבק בחד קטירא בחיי החיים, בשונה מ'עץ הדעת טוב ורע' שהקשר שיש שם עם הקב"ה הוא בדרך של 'טוב ורע' על ידי התגברות על הרע ורצון לקבל שר.

טעם הדלקת המדורה ב"ג בעומר

ולכן מדליקים מדורות בהילולא דרשב"י, כי האש יש בו טבע שרוצה לעלות למעלה ולהתדבק בשורש האש שתחת גלגל הירח.

וכאשר נשאל את האש מדוע עושה זאת, בשלמא אם עולה ועומד ליד שורש האש ניחא כי

הקשר האלוקי שגילה רשב"י

ההסתכלות הרגילה על הקב"ה היא, שהוא נמצא למעלה ואנו נמצאים למטה. מדובר בריחוק מוחלט בין הקב"ה לנבראיו, אלא שהקב"ה הגם שהוא גבוה מעל גבוה, בכל זאת משגיח על הכל ורואה את הכל, וההשפעה תלויה רק בידיו ולכן אנו מתפללים אליו ומקיימים מצוותיו כדי לקבל שר.

זהו קשר שבין **מלך לעבדו**, בו עומד העבד ומבקש לפני אדונו את משאלותיו, והאדון בודק אותו לפי מעשיו האם ראוי לכך או לא.

אך רשב"י מלמד אותנו בספר הזוהר שיש קשר נוסף, פנימי יותר, והוא הקשר שבין **אב לבן**.

הבן מחובר אל אביו כדבר אחד, ואם לא מציאות האב - לא היה כאן מציאות הבן.

הקשר של האב ובנו אינו רק קשר של שר תמורת פעולה כמו האדון מול עבדו, אלא קשר אישי ופרטי, וכאשר הבן מבקש משהו מאביו, לא תמיד זה מגיע משום שבאמת רוצה את הדבר אלא לפעמים זה מגיע כאמצעי איך **להתחבר** אל אביו ולהיות קרוב אליו.

זהו הדביקות המתוארת בספר **הזוהר הקדוש**, כאשר על ידי התורה והמצוות אנו רוצים **להתאחד כמציאות אחת בהקב"ה**, כי אנו חלק ממנו, כמאמר

מתלבשים אלו באלו כל שם בכלי ולבוש אחר, וכולם מתחלקים לדרכים ושבילים ידועים, כגון בל"ב נתיבות חכמה, וחמשים שערי בינה, וע"ב שמות שבחסד, ושם אלהיים בגבורה, ושם מ"ב בתפארת וכדומה, חוץ משם המיוחד הנבחר מכל שאר השמות המורה על אחדותו יתברך שמו, והוא הנשמה לכל השמות, שהנחיל הקב"ה לעם המיוחד הנבחר מכל שאר העמים, והוא שם הוי"ה הקדוש, כמו שכתוב כי חלק הוי"ה עמו לעם ישראל נתן הקב"ה חלק והוא השם הוי"ה, וכתב 'אתם הדבקים בהוי"ה פירוש בשם הוי"ה ממש יותר מכל שאר השמות, לפי שנשמתם של ישראל נמשכת מפנימיות השם הזה. אבל יש להם חלק גם בשאר השמות והמלאכים הקדושים האחוזים בשמות'.

לארחין ושבילין ידוען. בר שמה יחידאה, בריר דכל שאר שמהן, דאחסינ לעמא יחידאה, בריר מכל שאר עמין, ואיהו יו"ד היא וא"ו היא, דכתיב כי חלק יי עמו. וכתיב 'אתם הדבקים ביי בשמא דא ממש, יתיר מכל שאר שמהן. תרגום: בא רואה, כל עשר שמות של הקב"ה שאינם נמחקים כגון י"ה אה"ה שד"י אדני"ה וכדומה, וכל הכנויים של השמות שיש להקב"ה, כגון ברוך קדוש רחום וחונן הגדול הגבור והנורא וכדומה, ובכלל זה צרופי השמות וחלופיהם, כולם מתפשטים ממקורם העליון שהוא שם הוי"ה, כל אחד כפי דרכו, שם אחד בחכמה והשני בבניה וכן בכל העשר ספירות בכללות ובפרטות, וכולם צריכים להנהיג העולם הן לחסד והן לדין והן לרחמים, וכולם

¹ ענין זה נזכר **בעץ חיים** (שער מב פרק א) וזה לשונו: כי בין הבורא יתברך ובין הנברא שהיא הבחי' הכוללת הרוחנית יש בחינה באמצע אשר עליה נאמר 'בינים אתם לה' אלהיכם' 'אני אמרתי אלקים אתם' ונאמר 'ועל אלקים מעל אברהם' ואמרו רז"ל האבות הן הן המרכבה, והכונה כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלהות נמשך ממדרגה האחרונה שבבורא, וזהו הניצוץ מתלבשת בכח ניצוץ אחד נברא שהוא נשמה דקה במאד מאד.
² וכך איתא בזוה"ק (משפטים צו): תא חזי, כל שמהן, וכל כנויין דשמהן, דאית ליה לקודשא בריך הוא, כלהו מתפשטין לארחיהו, וכלהו מתלבשין אליו באליו, וכלהו מתפלגין

ישנה תפיסה רווחת בעולם, שכל הנושא של 'לימוד הייחודים', הוא לימוד ללא חיות וללא טעם חיו, וכל מי שעוסק בזה אינו אלא כמשנן ללא הרף מראות סתומים של אותיות וכל שמות הקדש. ורחוק הדבר מאד למצא עריבות כדרכה של תורה בלימוד הזה. וכל מי שעוסק בסוגיות הללו של הייחודים, נתפס בעיני העולם כאדם שאינו מן היישוב, מחמת שהוא עוסק בדברים שאין לו אחיזה של ממש בהם. וכל זה הוא משום שפשטות 'עסק הכוונות והייחודים' הוא ענין של 'מחשבת השכל והדמיון', להרהר ולדמות בכח מחשבותיו את צירופי השמות והעולמות בסדר השתלשלות זיווגים. ואכן, מצוי הדבר לראות כמה וכמה מן ה'מכוונים' ההולכים בדרך זו, והם עוסקים בצירופים זיווגים של מראה תמונת האותיות גרידא. הן בכל שמות הקדש והן בכל קומת העולמות.

אמנם, באמת שגגה גדולה היא לחשוב על סוגיא נשגבה ונכבדה שכזאת בדרך זו, וכל המחשבה הזאת בטעות יסודה.

הנה, ראשית לכל צריך לידע בברירות, כי בכל העולמות העליונים לא קיימת כלל צורה ותמונה של אותיות ושמות הקדש. וכל מה שנכתב בדברי רבותינו הראשונים כמלאכים על גילוי אור האותיות המאיר בעולמות לפי סדר השתלשלותם, אין זה אלא דרך דמיון ומשל בלבד, בכדי לשבר את האזון על עניינה של אותה ההארה המתעוררת למעלה להשפיע על התחתונים, אולם האותיות עצמן אין בהם ממשות. ואם כן, כל המחשב בדעתו לזווג ולחבר אותיות זה בזה, הרי נמצא שהוא עוסק בדבר שאין בו ממש, ולא פועל הוא מאומה בכל כוונותיו. וכבר נודע בשערים משמיה **דמרנא הבעש"ט זיע"א**, שכל העוסק ולומד את פנימיות התורה בדרך פשט, הוא נכנס לסכנת מחשבת אפיקורסות חיו, מאחר שהוא עושה במחשבתו גישום לכל ענייני כבודו של מקום, והוא סובר ומדמה בדעתו שגם הדברים בשרשים הם כפי שמתגלים לפנינו בעולם הנבראים.

אמנם, יש בנותן טעם לפתוח כאן תחילה בדברות קדשו של **רבינו התניא זיע"א** בספרו תורה אור (פרשת בהר), שהעמיד לפנינו יסוד וכלל גדול בענין שמות הקדש שבתורה. וזה לשונו: **'... וזהו פירוש ישתבח שמך, כי הנה בחי' זו שנקרא בלשון הזהר אור נקרא ג"כ שם, כמ"ש בפרקי דרבי אליעזר (פ"ג) עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו הגדול בלבד. והכל הולך אל מקום אחד וכוונה אחת, להבין ענין חיות אלקות המחיה את כל העולמות, איך שאינו נוגע כלל לעצמיות. רק שכל מדרש מדבר בלשון אחר ומשל אחר, וכמ"ש וידבר שלשת אלפים משל. וכן בלשון מקרא הוא נקרא ג"כ בלשון שם. דכמו השם אשר יקרא לו על דרך משל אברהם - הרי אין ערוך השם לגבי עצמותו ומהותו של האדם, ואינו נוגע לו כלל, שבפני עצמו אין צריך להשם. ועם כל זה מתלבש החיות באותיות השם, וכמ"ש גבי אדה"ר ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו (בראשית ב), הרי יש שייכות ממש להשם אל עצם הדבר, ואינו הסכמה בעלמא וכו', וזה שמו אשר יקרא לו בלשון הקדש, הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות וכו'. ועל דרך זה בשם האדם, הנה הנשמה עצמה קודם בואה בגוף אינה נקראת בשם כלל וכו', נמצא השם אינו לבחינת הנשמה עצמה, והרי גם לגוף עצמו אין השם מועיל, אך השם מקשר הנשמה בגוף' ע"כ.**

המשך בעמוד אחרון <<<

ולצורך הבנת עומק הדברים, יש להקדים אחד מההגדרות היסודיות ביותר בתורת החסידות, שכתב **רבי אייזיק מהומיל ז"ע** במאמר השפלות והשמחה (אות עב עמ' רמג ועמ' רמז) שיש שלוש דרגות אצל חכמי הקבלה, והם נקראים: 'השתלשלות, התלבשות, והשראה'.

קבלת רשבי" היא בחינת 'השתלשלות', מוסיף עליה קבלת האר"י ז"ל ותלמידיו שהיא בחינת 'התלבשות', ובאחרונה הגדילה קבלת הבעש"ט הק' ותלמידיו שהיא בחינת 'השראה'.

וביאור הדבר הוא, כי רשבי" דיבר על אלוקות כדבר מופשט שאין לנו ממנה אלא 'השתלשלות' של עילה ועלול דהיינו סיבה ותוצאה, ויש מרחק עצום של רבבות אלפי דרגות בלי סוף בין האין סוף לבין הבריאה, כאשר המרחק בין כל דרגה לחברתה היא באין ערוך, כמו בין רוחני לגשמי והרבה יותר. ועל דרך זה כתב הרמ"ק את ספריו לפי סדר ההשתלשלות.

אח"כ בא האר"י ז"ל וגילה איך מתלבשים הפרצופים העליונים בדרך 'התלבשות' זה בזה, והיינו שהאור האלוקי נכנס ומתלבש בספירות ובעולמות כמו נשמה בתוך הגוף שיש לה חיבור עם הגוף אבל עדיין אין יחס ביניהם כלל.

אח"כ בא הבעש"ט ולימד שהאלוקות שורה בתוך הבריאה בבחינת 'השראה' גם בתוך חומר העולם ממש, כמאמר הכתוב (ירמיה כג, כד) 'הלא את השמים ואת הארץ אני מלא', והיינו שעצם מציאותו ית' האור האין סוף, שורה בתוך כל המציאות כולה, והוא שוה ומשוה קטן וגדול.

[מתוך שיעור מו"ר שליט"א, ל"ג בעומר קרית ספר]

הגאון בעל 'קצות החושן' ששאל את 'שר בית הזהרה' הרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע** איזה חידוש חידש הבעש"ט ז"ע.

וענה לו בדרך משל, על שר גדול שזכה לראות את פני המלך בהיותו בבית מלכותו ברוב פאר והדר, ונשתומם מאוד, ומריבוי התפעלות הלך וגילה לכל יושבי עירו את החזיון הגדול והנפלא וניסה לתאר להם את הדר גאונו ואת פאר היכלו.

לימים חלף שם איש נכבד, ובהיותו נוכח חצר בית המלך הפנימי, וראה את זיו המלך - הצליח לתרוט את דיוקן המלך על גויל, ובא לעירו בשמחה והראה להם את הקלף שבו חקוק דיוקן המלך.

אחר הדברים האלה הגיע אל ארמון המלוכה איש נוסף, והוא פעל אצל המלך שיתגלה ברוב רחמיו אל יושבי מלכותו, והביא את המלך לאותה עיר, עד אשר ראו כל אנשי העיר את המלך בכבודו ובעצמו.

במשל זה - תיאר שר בית הזהרה את סדר השתלשלות חכמת האמת מדור לדור, כאשר בתחילה גילה התנא האלוקי **רשבי" ז"ע** בספר הזהרה את הדר יקרו ית"ש, והודיע וגילה לדרי מטה את יקר תפארת מלכותו של מלך מלכי המלכים ב"ה.

לאחר מכן הופיע בעולם רבינו **האר"י ז"ל** אשר היטיב לצייר את היכולות המלך ואת הפרצופים העליונים.

אך מרן הבעש"ט ז"ל האיר את העולם כאשר הוריד את האור העליון כאן למטה, כאשר אפילו איש פשוט יוכל להתרומם ולהתדבק בהשיי"ת.

'השתלשלות - התלבשות - השראה'

שלושה גילויים של האור האלוקי בתוך הגוף, נקראים 'השתלשלות - התלבשות - השראה'.

אצל אומות העולם, והשיב לו רשבי" כי זהו הנשמה שבקרבו, נר ה' נשמת אדם, שהיא כמו שלהבת היוקדת כלפי מעלה ורוצה להתכלל בשורשה העליון, ולכן לא ידום האיש הישראלי כשעוסק בדברים שבקדושה ונשמתו גוברת בו, בסוד הכתוב (ישעיה סב, ו) 'המזכירים את ה' אל דמי לכם'.

ולזה מדליקין מדורות בהילולת רשבי", להתוודע ולהגלות שזהו אורו של רשבי" אשר גילה לישראל דרך מחודשת של 'לדבקה בו', שהקב"ה וישראל אינם שני דברים נפרדים ומרוחקים אלא כולא חד, וכל תשוקת נשמת איש ישראל היא לאשתאבא בגופא דמלכא בתוך עוצם אהבה, כי אהבה בגימטריא אחד, לפי שאהבה' פירושו שהאדם רוצה להיות אחד עם הדבר הנאהב ולהתכלל בו, והדוגמא לכך הוא שלהבת האש אשר טבעה להתכלל בשורש עליון גם מתוך ביטול מציאותה לגמרי.

דרך שלישית של 'אין עוד מלבדו'

עוד יש דרך שלישית במצות 'לדבקה בו' הקשור למצות אחדות ה', והוא להכיר שבאמת אין שום מציאות כלל נוכח פני ה', ואין עוד מלבדו, כי לגודל רוממות הבורא ית' כולא קמיה כלא חשיבי.

לפי זה אין המשל של האש נכון לגמרי, כי לגבי האש יורד חלק מהאש למטה ורוצה להתכלל בשורשו העליון, אך לפי האמור אין כאן מטה ומעלה, אלא הקב"ה מלא כל הארץ כבודו, לית אתר פנוי מיניה, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אין שום מציאות מבלעדו יתברך.

וזהו דרך הבעש"ט שהוריד את האלוקות עד למטה וגילה שאין עוד מלבדו כפשוטו.

ומובא (קונטרס מאירת עיניים בתחילת ספר בעש"ט עה"ת אות נז בשם ספר דברי צדיקים) על

העולמות עצמן אבל תקיעו דאמנות מחשבת נשמות ישראל אין העולמות מפסיקים בפניה כלל וכלל, ואדרבה, עיניהם הרואות את כל נעשה ה' הגדול אשר עשה גם בעולמות ואפילו בעולם הזה התחתון בדרכים ידועים למי שאורו עיניו בקבלה זאת, ואך את זאת יתכן לקרות בשם השראה. עכ"ד.

ספרים, הג' קבלת הבעש"ט שדברים שנתחדש בה על קבלת האר"י ז"ל לא ניתן ליכתב ולהתפרש כ"כ בפירוש ובביאור נגלה אך גלוי וידוע לכל המסתופפים בצל קדושת חכמת הבעש"ט ז"ל בגלוי נראה בספרי תלמידיו ובכתבי קודש שלהם. ודבר זה מתוקן ומקובל בקבלת הבעש"ט ז"ל שהכל נמצא למטה כמו למעלה, ואין השינוי דמעלה ומטה אלא מצד

² זה לשונו: שלשה מדריגות 'השתלשלות התלבשות השראה', והן הנה ג"כ ג' חלקי מדריגות סתרי וספרי הקבלה הנמצאים בדורותינו, הא' קבלת הרמ"ק ז"ל בפרדס רימונים ושאר ספריו וכל הנמשכים אחריו והקודמים דקיימי בשיתנו, הב' קבלת האר"י ז"ל בע"פ ופ"ע ושאר ספרים וקבלת מהר"י סרוג תלמידו המוזכר בעמק המלך ושאר

שער 'קומת היסוד'

'תורה מביאה לידי זהירות'

המשך פרק ד

אך לפחותים מאלה, תהיה ההערה לפי הבחנתם^א. והוא, לפי ענין הכבוד אשר הם מתאווים לו. וזה כי זה פשוט אצל כל בעל דעת, שאין המדריגות מתחלקות בעולם האמיתי שהוא העולם הבא, אלא לפי המעשים. ושלא יתרומם שם אלא מי שהוא רב המעשים מחבירו. ואשר הוא מעט המעשים הוא יהיה השפל^ב.

^א אך לפחותים מאלה תהיה ההערה לפי הבחנתם. רבינו בדבריו כאן לא ראה צורך לברר לפנינו, מי הוא אשר עומד בגדר 'שלמי הדעת' ומי הם שנחשבים כפחותים מהם. אמנם כבר ידועים הדברים בבית המדרש, שכל אדם ואדם יודע היטיב מהי דרגתו ואחיותו בעבודתו של מקום, על פי התשוקות והרצונות המפעמים בקרבו. וכדוגמה לדבר, מפורסם בשם גדולי הצדיקים, שאם אדם חפץ לדעת מהי מדריגתו בעולם הבא, יביט על הליכותיו ביום השבת, שהרי שבת היא מעין עולם הבא, ולכן כל מדריגותיו והנהגותיו בשבת קדש הם הבטת על מדריגתו בעולם הבא. וכך הוא הדבר לעניינינו, כל אדם ואדם יביט מהי הנקודה הפנימית שאוחזת ותופסת את ליבו, ובה הוא ידע עד כמה הוא עולה ומתעלה במעלות הקדש, וכך יתודע אליו האם הוא עומד בגדר 'שלמי הדעת' או שהוא בכלל הפחותים והמון העם'.

^ב לפי ענין הכבוד אשר הם מתאווים לו. רבים הם הלומדים בכונת רבינו, שכונתו כאן היא לדברי חז"ל הנודעים (נזיר כג ב) 'מתוך שלא לשמה בא לשמה'. ובכדי לעורר את נפש האדם, הפחותה במעלתה, לבא להתעלות עד לכדי 'מעלת מידת הזהירות והשמירה', ראה רבינו צורך להעמיד כאן את ענין הכבוד וההדר שזוכים הצדיקים בעולם העליון, ולכן הרחיב לשבר את האוזן איך נקבעת ונקצבת דרגת הצדיקים על פי גודל יגיעתם וזהירותם מן העוונות, כדי שבכח החימום הזה יבא האדם להשתוקק גם הוא להתכבד בדרגת הכבוד הגדולה שניתן להשיגה. ואמנם, לבסוף ישלים הוא את עצמו להיות עובד לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס.

האמנם, באמת נראה שדברי רבינו כאן בענין ההתבוננות במידת הכבוד עמקו ושגבו עד למאד, ויש בהם יסוד גדול ונכבד, ושייך זה מאד לענין 'מידת הזהירות-ההתקשרות'. ולהבנת הדברים יש להקדים, מה ששנינו מדברי רבותינו הראשונים כמלאכים בסוגיא זו של 'כבוד'. וזה לשון רבינו זרחיה הלוי בהקדמתו למסכת ברכות' במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד, כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי (תהלים טז ט), וכתוב עורה כבודי (תהלים נז ט), כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו, ובה נתן עליו מכבודו, והוא העצם הנכסף אל יסודו. ורבינו בחיי (בראשית כה ח) כתב בדומה לזה, '...הנפש נקראת כבוד לפי שהיא חצובה מכסא הכבוד, ושרשה שהיא עתירה לשוב שם הוא כסא הכבוד. וזהו (תהלים ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום, וזהו (ישעיה נח) כבוד ה' יאספך, כי כבוד השם נאסף שם'.

הרי לנו, ששורש עניינו של הכבוד הוא דבר שבקדושה, ואינו נחשב מכלל המידות המגונות שצריך האדם לרחק את עצמו מהם ביותר. ואכן, רבינו הרמח"ל בדבריו (להלן פרק כב) כתב, '...הכבוד מתיחס אל הצדיקים, כי הכבוד שוכן עמהם ואינו מתפרש מהם, ואומר (ישעיה נ"ד) ונגד זקניו כבוד'.

ובכדי ליכות להבנת עומק הענין, יש להתבונן תחילה במהותה של מידת 'תאות הכבוד' המגונה, ומכחה נשכיל להבין [בבחינת 'מאיבי תחמיני'] מהו השורש הזך והפנימי שטמון בה. שהרי כבר נתבאר בדברינו הרבה (פרק א), מה שכתבו בזה רבותינו מאורי החסידות זיע"א שכל דבר ודבר שקיים בבריאה יש בו 'ניצוץ אלוקות' המחיה אותו, ורק שיש על כך לבוש וכיסוי של קליפה חיצונית המכסה את אורו הטמון בו. וקליפה זו עביה רב ועצום, והיא מתדמית כמצאיות קיימת ומושלמת מכח עצמה. וכך הוא בכל התעוררות המידות המגונות, עיקרם ושורשם נעוץ בהארות הספירות הקדושות המתגלים בנפשו של האדם, ורק שפעמים מתדמים הם לעיני האדם בלבוש עב וגשמי, ולכן נדמה הדבר כתאווה גשמית מאוסה. וזהו כל עיקר העבודה של האדם, שיזכה 'להעלות את המידות בשורשם', לגלות את הניצוץ הקדוש הפנימי שבהם, ובכך תבטל התאווה הגשמית הסובבת את האדם מאליה.

והנה כאשר נתבונן בעומק כח הנפש של 'בקשת הכבוד' הגשמי נבחין, כי עיקרה הוא - שכל אדם רוצה ומחפש שיהיה לו מעמד וזהות מכובדת בעיני הבריות, והוא לא יהיה נחשב כ'אבק פורח' ללא כל חשיבות, ולכן הוא נאבק בכל עוז על חשיבות מעמדו האישי. ועיקר תאות הכבוד הוא רצון שיהיה לאדם מעמד של חשיבות בעיני אחרים, וכמו שאמר שאול המלך לשמואל הנביא 'כבדני נגד זקני עמי ועמך', שייכבדהו עדיין כמלך ישראל לעיני אחרים. אמנם באמת, שורש ה'ביקוש' הגדול הזה נעוץ הוא בכח וסוגלת מעלת הנשמה שבאדם, שהרי כל נשמה ונשמה מישראל יש לה גוון מיוחד משלה, והיא משמשת ככלי להארת שמו ית' בבריאה, באופן המיוחד לה בלבד, ואין עוד מי שישווה לה במהותה ועצמותה כלל. ולכן, תאות הנשמה היא שחפיצה היא לישאר עומדת במקומה ושורשה הראשון, וחפיצה היא לישאר במדריגתה הראשונה ובגוון המיוחד לה, שאין בדומה לה. וזהו הטעם שהנשמה קרויה היא 'כבוד', וכמו שכתבו רבותינו הראשונים להוכיח מן הפסוקים, מכיון שיש לנשמה מדור מיוחד שלה, ואין לה עירוב כלל עם שאר נשמות שבישראל.

ואכן, יש מן המפרשים שנקטו, שהנשמה קרויה 'כבוד' על שם מה שהיא חצובה מכיסא הכבוד. אמנם באמת הן הן הדברים, מכיון שכל עיקר שם זה של 'כסא הכבוד' הוא להורות על גודל החילוק וההבדלה שיש בין הנהגת הבורא לבין הנהגת בראיו. ולכן הוא שהנשמה קרויה גם היא בשם זה, להורות על כחה המיוחד והמסוים שיש בה, שהוא אינו קיים כלל בזולתה.

ולפי כל זה נמצא, שכאשר בא לאדם נסיון של 'תאות הכבוד', אזי לאמיתו של דבר זוכה האדם בשעה הזאת להתאחד ביתר שאת עם שורשו האמיתי, ונעשה הוא כלי ראוי להיות ממשיך ומוריק את הגוון וההארה המיוחדת לו דייקא, ובאמת מאירה בו מאד ההארה העליונה של שורשו הפנימיים. ורק, שבאה אליו הארה זו עם לבוש גשמי וגס, של רצון הגוף לבקש ולייצר חילוקי מעמדות חיצוניים בינו לבין זולתו, ובכך סותם הוא את ההארה הפנימית והאמיתית שנתחדשה לו בעת הזאת.

ואכן, נמצאנו למידים מכל זה, כי הכאב הפנימי שהאדם חש על ידי עלבון וזלזול בכבודו, יש בזה גם בחינה פנימית ונכונה. מכיון שבכל זלזול ופגיעה בין איש לרעהו יש כאן ב' עניינים נפרדים - הא' הוא, זה שהוא מרגיש שאינו אוהו עוד במעמד שהוא טרח להעמיד את עצמו בעיני זולתו, וזהו הרגשה כאובה של הרגשות הגשמיים של האדם. והב' הוא, שמלבד זה יש כאן גם זלזול במעלתו העצמית והרוחנית של האדם, וכביכול האדם מרגיש שדוחפים אותו ומוזיזים אותו מן המעמד הפנימי האמיתי שלו, וזהו כאב פנימי רוחני על 'יקרות מעלתו הרוחנית'. ולכן הוא, מה שמפורסם בפי כל הצדיקים זיע"א, שבשמים מקפידים מאד על כל חלישות הדעת הנגרמת ליהודי, משום שפגיעה ועלבון יש בזה בעצם פגיעה בשורש הנשמה הפנימית, ואין זה רק ענין של כאב גשמי. ואכן גם דרך ההתגברות על העלבון וההשפלה נחלקת היא לב' דרכים חלוקות. הדרך הגשמית היא, לטרוח תיכף ומיד לבסס שוב את המעמד הגשמי של האדם בעיני הבריות כראוי, ולא לשקוט ולא לנוח עד שיהיה זה מתיישב בדעת כל חבריו. אמנם הדרך הפנימית היא, שהיא האדם מקשר ומייחד את עצמו עם בוראו, ומתחזק הוא מאתו ית' להיות עומד איתן ויציב על מכונו, לבל ימוט ימין ושמאל ממדריגתו ושורשו האמיתי. ואכן, דרך החיזוק הפנימי לינצל מן העלבון והזלזול אינו עוסק כלל להעמיד את כבודו האבוד של האדם בעיני הבריות, מכיון שכל עיקר הכאב הזה הוא ענין פנימי ורוחני בלבד שיש בין האדם לבין קונו. אלא הדרך הנכונה היא, שיהיה המתבייש מחזק את עצמו בכל כוחו, בתפילה ובבקשה מלפני השי"ת שיחזקהו לישאר על חוסנו הפנימי האמיתי, ולא יתקבלו דברי הרוב והבזיון בקרבו.

ובזה בין נבין את דברי רבינו הרמח"ל, שראה לנכון לבאר את ההתעוררות למידת הזהירות, על פי הכח הזה של 'מידת הכבוד'. שהרי כבר נתבאר בדברינו, שכל דברי רבינו כאן עוסקים לעורר את 'כח ההתקשרות' של האדם עם השי"ת, שיהיה כל מעשיו של האדם נובעים מתוך הרגשה פנימית וחיבור אמיתי לה ולתורתו. ולכן כתב רבינו כאן, שעל ידי שיתבונן האדם על מדריגת הכבוד הראוי לו, אזי בכך הוא יבא למשמש בפנימיותו האמיתית, ויהיה מבין את עומק נפשו בשלימות, מה היא מידת מדריגתו בתורה ובמצות, ובעיקר לידע מהי מידת הקשר העמוק שיש לו עם השי"ת. ועל ידי כך יוכל לתפוס את עצמו כראוי.

המשך מדור 'הכם לב' <<<<

נמצינו למידים מדבריו, שכל שמות הקדש הם אינם אלא בית יד ודרך אחיזה בפנימיות האור העליון הנסתר מן הברואים. וכשם ששמו של האדם אינו אלא דרך להשיג אותו, אולם אין זה עצמותו ומותו, כך הם כל השמות העליונים שניתנו לנו. ואמנם, מעלת לשון הקדש היא, שאכן ישנה מידה מועטת של שייכות בין האור לאותיות, והכלי נעשה מרכבה לאור העליון, ושוכן בתוך האותיות ניצוץ אחד מן האור העליון בכללותו. ועל דרך זה יש ללמוד גם את ענין מראה האותיות שבסדר הייחודים, שאכן אין ממשות בגופה של האות עצמה. ורק, שבכח ראיית השמות והאותיות בדרך ההתבוננות בהם, אזי יכול האדם לבא לכדי אחיזה במידת מה בשרש האור העליון הנעלם מנגד עיניו, והאותיות הם כלי להשיג ולדבוק בשרש הפנימי של האות, שהוא אור ההשפעה העליונה המסותרת בקרבה.

ולפי זה נמצא, כי אכן 'דרך עבודת הייחודים' היא לכוין על כל הזיווגים והצירופים העליונים, בכל קומתם האמיתית הנסותרת לנגד עיניו, ורק שהדרך לאחוז בקומה העליונה הזאת היא על ידם של אותם אותיות ושמות הקדש. אולם אין לתפוס אותם בכח עצמם כלל.

ואמנם, עיקר דרך העסק בעבודת הייחודים הוא כפי שנתבאר במאמר הקודם בשם ספר 'אור המאיר' (פרשת לך לך), שדבריו שופכים אור יקרות בעיקרה ושרשה של סוגיא זו. וזה תורף לשונו שם: **'...שמעתי בשם הבעש"ט זל"ה שאמר וכו'... אותן האנשים המכוונים כוונת נוראים ורמים העומדים ברומם של עולם, ואין יד שכלו מגעת לשם, להיות שהוא רחוק מאד מהכוונה. מה הועיל בתקנתו, ויותר טוב לו שאל יכניס את עצמו במקום גבוה יותר מערכו והשגתו, ולכל הפחות יתפלל דרך האמור. והנה מי שחלק לו אלהים בנינה - נפשו יודעת מאוד, היות עיקר הכוונה בכוונות הוא רק במי שלוקח לעצמו מְפֹנְוֹת פסוק זה בחינה אחד - מכניס בעצמו אהבת הבורא או יראת הבורא, כפי ערך ומהות הכוונה. ואחר כך מכיין בפסוק שני כוונה אחרת, ולוקח לעצמו עוד בחי' אחרת לעורר לבו להוציא דיבור לפני אלהים בדחילו ורחימו. ונמצא מתפלל בהתעוררות והתלהבות [אל?], להיות שמכל צירוף תיבה ותיבה מהתפילה רואה ומביין לכוון מחשבותיו בגדולתו ורוממותו יתברך, ומתלהב כאש בוערת בקרב ליבו בכל רגע ורגע, בבחינת שונות לערך הכוונה. וזהו תכלית הכוונה שצריך האדם לכוון בתורה ותפלה, לאפוקי מי שאין בו תבונה לדעת איך ליקח לעצמו בחינות שונות מְפֹנְוֹת של תורה ותפילה ומעשה המצות.'**

וכבר הרחבנו בביאור דבריו, שדרך העבודה הראויה לילך בה הוא, שיהיה מתבונן האדם בכל שם מן השמות הקדושים שלפניו, ויבקש את האור הפנימי שקיים בכל שם ושם שעומד לפניו, מה הוא גילוי ההנהגה וההארה המתחדשת על ידם בבריאה - הן על ידי הארת השמות שמתחדשים בכל מעשה של מצוה, והן בכח הארת השמות המתחדשים לפי פרצוף הזמנים והמועדים. ונמצא, שכל האותיות וצירופיהם, הם אינם אלא 'כלי קיבול' להארות את פנימיות ההנהגה העליונה המתחדשת בשעה הזאת, אולם אין חשיבות באותיות והשמות לעצמם. וזוהי כל תורת האדם של 'דרכי הייחודים', שיהיה האדם מכין את עצמו להיות מרכבה לאותה הארה המתחדשת בבריאה - כפי אותם השמות המתחדשים ומצטרפים בזיווגיהם - ויבין ויעמיק בעניינה של אותה הארה והנהגה של גילוי כבודו ית' המתגלה בבריאה באופן של גילוי מסויים, עד שיחוש וירגיש בנפשו הרגשה והכרה של חיזוק והתפעלות לדבוק במידותיו של הקב"ה כראוי, באותה המידה ואותו הייחוד שעוסק הוא בו, וכך הוא שנשלם ונעשה הייחוד כראוי, מכיון שבכך שורה השכינה בתחתונים על ידו, שהרי האדם הוא עיקר הבריאה, ועל ידי מחשבותיו וייחודו שוכנת השכינה בתוכו, וכל הבריאה כולה מתעלית ונשלמת על ידו.

[ובאמת, את עיקר יסוד דבריו - שמעלת הייחודים יש בה גוון של 'עבודה', שיהיה האדם מכין ומשווה את עצמו כ'מרכבה לשכינה', מצינו כבר בדומה לזה בדברי רבינו הרמ"ק בספרו הקדוש 'תומר דבורה', שהרחיב ללמדנו בינה על כל דרכי הספירות הקדושות, בכדי שנעשה את עצמינו כ'מרכבה למידותיו ית' המאירות בעולם'. וזוהי עיקר מטרת ידיעת דרכי הארת הספירות, כפי שמנהיג הבורא ית' את עולמו. אולם רבינו הרמ"ק לא ראה צורך ללמדנו זאת לשם 'מצות ידיעת התורה' בעלמא, אלא כל דבריו באו בכדי ללמדנו דרך של אחיזה במידת מה בדרכיו ית' הנעלמות מנגד עינינו].

ונמצא מעתה, שעבודתו של האדם המכוין זוהי איננה עבודה של מחשבה גרידא, לדמות כנגד עיני רוחו את צורת הזיווגים העליונים בכל תבנית פרצופיהם. אלא עיקר מטבע העבודה בזה הוא, שיביא האדם את עצמו לידי נגיעה ואחיזה במידת מה, באותה הדרגה הקטנה שיכולים הנבראים לאחוז בה, על פי אותה ההארה המסויימת המתגלית בעשיית המצות ובפרצופי הזמנים, בכל עת ובכל שעה בכל רגע ורגע ממש. ועיקר עבודת הייחודים זוהי 'עבודה פנימית' בנפשו של כל איש מישראל, להיות מרכבה לאותה הספירה המזומנת לגילוי לפניו.

ואכן, לאו כל מוחא סביל דא, ואין כל העיתים והזמנים שוים, ולא בכל פעם יש יכולת ביד האדם להשיג ולהרגיש את גילוי הנהגתו ית' בבריאה. אולם מכל מקום זו היא צורתה השלימה של 'עבודת דרך הייחודים'.

כי עיקר הכנה לקבלת התורה היא השפלות להיות בחינת מקבל, כמו ששמעתי בשם הרה"ק מוה"ר משה לייב ז"ל 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד' (בראשית מד, יז). כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל, צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך לתוכו, כן התלמיד צריך להיות שפל בדתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו, ובזה פי' הפסוק (שמות יט, יז) 'ויתיצבו בתחתית ההר' - פרוש, שכל המעמד ומצב לקבלת התורה הוא מה שעמדו בתחתית ההר - בנימית רוח ובשפלות גדול ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדריגת ענוה, וזה פירוש 'מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה' (שיר השירים ח, ח) פירוש, בחינת 'מה' וענוה ושפלות, 'נעשה לאחותינו ביום שידובר בה' - במתן תורה.

(תפארת שלמה, שבועות)

בחג השבועות חוזר למציאות הראשון נתינת התורה, וכל אחד ואחד מישראל כמו שמכין את עצמו לקבלת התורה, כמו כן מקבל בהגיע חג הקדוש בחינת תורתו הנוגע לנשמתו מחדש, וזאת קבלתו את התורה בשנה שעברה, והדבר הוא בפלס מאזנים, אם הוא בהזדככות גדול וקישט מלא קומתו בין פסח לעצרת כראוי וכנכון, לפסוק מעליו וזהמת היצר הרע, אזי מקבל עתה בעת המציאות, בחינת תורתו של כללות השנה הבאה בהזדככות גדול ובהירות בלי שום התלבשות, כי אם התורה מראה את עצמה אליו להשיגה בצורה רוחנית, ואם אין הכנתו שלימה ונאמנה את אל רוחו לקבלת התורה, ועדיין מלא קומתו מראש עד עקב אינו מוכשר לקבלת בהירות התורה, כמוהו ממש בחינת קבלתו את התורה עתה בחג הקדוש אינו בזכות ובהירות, והכוונה שאין התורה מראה את עצמה אליו להשיגה.

(אור המאיר, דרוש לשבועות)

וזהו ענין הספירה שאיתה בספרים שהוא לזכך את המדות, ואינו מובן איך יספיק זמן של מ"ט ימים לתקן את כל המדות, והלואי יספיק לזה כל ימי חלדו, אך הוא הדבר, **שזמן הספירה איננו נדרש שבהן יזדככו המדות בעצם שיעתקו מטבעם ויקנו טבע אחר על צד הטוב, אלא שיקנה האדם מדת הביטול לדעת השי"ת ולתורתו,** וזהו ענין חג השבועות, שכמו מאז לרגלי הביטול להשי"ת שקנו בימים ההם מצי"מ עד מתן תורה והקדימו נעשה לנשמע שהוא ענין התבטלות לרצון השי"ת כמו שהארכנו בזה כבר, והוא ענין רז שמלאכי השרת משתמשים בו שהם בטלים בתכלית ואין להם שום מציאות נפרד וכל מציאותם ושמן הוא רק השליחות שנשתלחו, ומזה נשאר רשימה לדורות שבימי הספירה ישראל מטהרים את לבם וקוונים בחי' הביטול.

(שם משמואל, שבועות תרע"ז)

כי הנה ידוע שכשישראל מקבלים עליהם עול מלכותו יתברך ומיחדים שמו ומשבחים אותו הוא יקר מאד בעיני השם, והוא יתברך מתפאר בזה בכל העולמות, כמאמר הזוהר הקדוש 'חזי במאי ברא אתינא לקמך' הגם שיש לו שרפים ואופנים ואין מספר לגדודי מעלה שמשבחים ומפארים אותו תמיד, מ"מ אין זה דבר גדול לנגד גדולת הבורא יתברך מחמת שאין ביניהם יצה"ר, **אבל ישראל עמו שהם שרוים בין האומות ובעומק הגלות ובמקום מגושם, כל תנועה וקול ודיבר שעושים לשמו יתברך הוא יקר מאד בעיני ה' הרבה,** ועי"ז מורידין שפע לכל העולמות וממשיכין כל האורות העליונים שישפיעו אל המלכות ועי"ז השי"ת משתבח בהם בכל העולמות.

(מאור ושמש, וזאת הברכה)

שמעתי מפה קדוש אדמו"ר הגאון מוה"ב זצ"ל, כי הכתוב הורה לנו דרך תפלה שצריך הצדיק להתפלל עבור בני ישראל ולהמשיך רפואה לחולים ופקודה לעקרות ולכל איש די מחסורו אשר יחסר לו. אכן כאשר הצדיק מתפלל על איש פרטי לפעמים ח"ו יש קטרוג על אותו פלוני עבור איזה חטא. ומעכב תפילת הצדיק מלעשות רושם ומלפעול פעולתו. **לכן יש תקנה לזה להתפלל הכל במחשבתו הרצויה למען כבוד ה',** כי איתא בגמ' על דמן של רשעים שנשפך שכינה ה' אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. ק"ו לדמן של צדיקים חלילה א"כ יש להתפלל בכוונה זאת, דהיינו כי כל ההשפעות שאני רוצה להביא לעולם הוא עבור כבודך יתברך שתתנשא ותתעלה ויהיה לך תענוג מההשפעה כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק וכו'. והנה בתפלה עד"ז נסתם פי המקטריגים כי אפי' שזה האיש אינו ראוי במעשיו לקבל שפע רחמנות אבל בודאי הקב"ה ראוי להשפיע למען יתרומם כבודו ולמען תענוגו בהשפעה.

(עבודת ישראל, וגש)